

Бүгү чурттарның пролетариылары, каттыжыңар!

ШЫН

СЭКП Тыва обкомунуң, Тыва АССР-ниң Дээди
Совединиң болгаш Министрлер Чөвүлелиниң органы

№ 116 (10101)

1976 чылдың май 15, суббота

1925 чылда
үлээнилеттинген

Өртөө
2 көп.

«ССРЭ-ге кылдыңган»

ФРУНЗЕ. (СЭТА). Фрунзенда көдөз ажыл-агый машина тузукчулукунуң заводунуң кылган пресс-подборщиктерин савалана халжактарда «ССРЭ-ге кылдыңган» деп бижигиле бар. Ол заводтун продукциязын хой-хой республикаларның көдөз ажыл-агыйының ажылдакчылары бедни-биле үнелээр. Оол машиналарының чамдыкын экспортче база үндүрүп турар.

Даштыкы чурттарга машиналар бээрин сөөлгү чылдарда ол бүдүрүгө дыка калбарткан. Оон кымыздары Моолче, Болгарияже, Венгрияже, өске-даа күрүселерге барып турар. Ам Кубаже чорудар дээр 106 пресс-подборщикти белекпен турар. Оларны А. Фроловтун бригаданың слесарь-электриктери чыгып турар.

БИСТИН ЧУРТТУВУСТА

ЧУРТТУН ШӨЛДЕРИНДЕ

Соок дүжөр болгаш чаш-кың чар чорук дыка хой районнарда чазым чажар тарааларны чаштырылганын шаштыктап турган. Ыччалжак оон мурундалгы негелата ден-нээрге, эртерен негелата тарааларны чаштырганын чуртка нигизи-биле барык-ла миллион гектар хой болган. ССРЭ ТЭС-инин мезээни-биле алырга, эртерен хүнерге чепир чурттуң колхозтары болгаш совхозтары чазым чажар култураларны 83,3 миллион гектарда чаштырган. Тараа болгаш тараа-бөмү култураларны (кукуруза чокка) 50,1 миллион гектарда чаштырган азы планнаттыг шөлүн 62 хуузу.

Кукрузаны 8 миллион гектар ажыг черге чаштырган. Ол шөлүн чараштырган оон таразын алыры-биле чаштырган. (СЭТА).

НАМДАРНЫН ЭГЕЗИ

Дружкий хөлдүч чанынга, Литва, Белоруссия, Латвияны кызыгаарларының тулук черинге акы-дүмалыкты үш республикаларның оң колхозтарының күженини-кни-биле чээрби беш чыл бургунаар Улустарның байыралы аттыг гидроэлектростанцияны туткан. Ам ында чуртта атомнук электростанцияларның оң уулугларының бирээзи Ингалинскиниң станциязын тутуп эгелээн. Оон реакторунун чүгө бирээнинин күчүзү ТЭС-тин күчүзүндө барык беш мүн катп ажып турар.

Тууга чедип ийи ажыг километр черден-ле чыгып болу дүжүр машиналарын болгаш бульдозерлерин аажы амынап келер. Энергетиктериниң хоорайын тулуп турар Бисагинас хөлдүч чараш эрктен-инче чаз орук шөлүн чуртунда.

Кызыл арганын иштиле баштап чуртталга бажына-ры көстүп келгилеэн. Хой кат бажынар-биле туттунган чуртталга кварталлары, чазат улус кылдаттар оруктар уруглар дaban чолдери-биле, школалар-биле, магазиннер-биле тутту бээр.

Амгы үеде энергетиктериниң хоорайын мун кижикти амык оолдар болгаш кыстарын от-рады тулуп турар. (СЭТА).

Совет кинематографистер съезди

ССРЭ-нин кинематографистериниң III съездин Москвага, Кремльдин Улут ордунга май 13-те ажылып дооскан. Экраның мастерлер СЭКП-ниң XXV съездининиң шийирлеринге дүштүр кино уран чүдүлүн чозааларының идеялы болгаш уран-чечен деңгээли бедиринин айткырылган чугаалажып, совет кинематографистериниң улам ыңай хөгжүдээзиниң орун төлөлдөө.

Съездинин делегаттарына түнел туралда ВР-нун кино болгаш телевидение артистериниң эвелелиниң секретары Илья Михайлов, кино уран чүдүлүн болгаш кино үлестүрүнүн күба институтунун дирек-

тору Альфредо Гевара, Моолдун уран чүдүлү ажылдакчыларының эвелелиниң секретары Равшагыйн Доржапалам, театрын, кинонуң болгаш телевидениениң чех болгаш словак ажылдакчыларының эвелелиниң төлөөкчиси Йосиф Гужера, РСР-нин кинематографистер каттыжымкынының даргазы Ион Попеску-Гопа байыр чедиргенер. Съездинин адресинге Вьетнамның кинематографистериниң эвелелиден чоруткан байырыг телеграмманы номчаван.

ССРЭ-нин кинематографистериниң эвелелиниң Улуттук органдарын, съезд сонгаан. (СЭТА-ның корреспондентизи).

Уран чүдүлүн фестивалы

«Москваның сымдытары» деп фестиваль май 13-те Кремльдин Съездлер ордунга ССР Эвелелиниң Улут театрының кол мастерлеринин концерти-биле доозулган. Бо удаа уран чүдүлүн байырлаады алдарлыг коллективтин 200 чыл өмүнү бүдүрүгө бооп эртерен. Ыччалган ол театрын ираажыларын, хой кижиниң ырымы ол фестивалың кол кижикчилери бооп бергенер. Ийи сценаларга олар операның бол-

А. К. Бичижикти Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Хүндүлде бижин-биле шааннаар дугайында

ТЫВА АССР-НИН ДЭЭДИ СОВЕДИНИН ПРЕЗИДИУМУНУН ЧАРЛЫ

Партия болгаш көдөз ажыл-агый органдарына үр чылдарда үр-түнелдег ажылдагы дээр база төртүтүшөп хүнүлдөп бээр 60 хараады-биле холбаштыр Кызыл районун «Х Улут хурал» колхозтук техниканы оозал-ондак хара-рыштырбас талаа-биле ийнекери Алексей Клевский Бичижикти Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Хүндүлде бижин-биле шааннаар.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Даргазы Б. ДОЛЧАНМАА.

Тыва АССР-ниң Дээди Совединиң Президиумунун Секретары С. КРАСНЫЙ.

Кызыл хоорай, 1976 чылдың май 14.

РЕСПУБЛИКАНЫН КУШ-АЖЫЛЧЫ ХҮННЕРИ

З. А. Седипей бо чылдың бирги кварталында бөлүк инектериниң бирээзинден-не 770 кг сүттү саггап, «Мызыл тараачын» совхозтун Туран сүт-бараан фермасынга социалистик чарыштын тилекчизи болган.

Зоя Александровна төскү беш чылдың түңүлүндө Куш-ажылчы Алар ордениниң III чергези-биле шаңналган. Онгу беш чылда оон-даа бедик көргүзүлгү болурунга ол бүзүрөдиг ачылап турар.

ЧУРУКТА: Зоя Александровна СЕДИПЕЙ инектериниң чанында.

А. МОНГУШТУН фотоу.

АК-ДОВУРАКТАН МЕДЭЭЛЕР

«Тыва даг-дугу» комбинатын бүгү чехтери май мурунун социалистик чарыжыга ийекейлеп кырап, күш-ажылдың байырлаанын чедип-кинип утуган. Ылаңгыя комбинаттын бедик сортуг руладан даг-дугу арылглар негизин коллективинин чедип-кинип утуган.

Апрель айда цех 5650 тонна даг-дугу арылглар планын 5957 тонна кылдыр ажып күөскөтөн.

Мында ээлчеглер аразында социалистик чарыкша Ф. Беспалов уурткан № 3 ээлчег даг-дугу болгаш бараанын продукция бүдүрер талаа-биле планын ажып күөскөтөш, чарыштын тилекчизи болган. Ээлчег 856 тонна даг-дугу арылглар планын тургаш, ону

1021 тонна 400 килограмм кылдыр ажып күөскөтөн. Ийги черин Монгуш Кызыл-оолга уурткан № 2 ээлчег алган.

«Тыва даг-дугу» комбинатын ийги ээлчегден бөдүүн руладан даг-дугу арылглар чехтин коллективни база-ла багай эвес ажылдаан. Олар бирги болгаш ийги секциядан апрель айда 40145 тонна даг-дугу арылглар, төрөн чуртка берген. Мында ээлчеглер аразында чарыкша В. Затынбаев уурткан № 3 ээлчег биле И. Оноховтун № 4-кү ээлчег тилекчизи болганар. Арылгдан даг-дугунун хой кезин ийги сортуг болган. Май айда хой даг-дугу арылглар дээр чарыш улам калбарган.

АЖЫЛ-ИШ ХАЙЫНПЫШААН

байдалды түргүзүп кызып кыдып турар. Мында ажылдан турар бригадалардан Салчак Кара-оолдун, Галина Козиданын туугу-жүшөөрлөкчилер бригадалары Салчак Семеев-оолдун слесарьлар болгаш Хайын-оол Кутларынн колхозчиктер бригадалары апрель айда эки ажылдап, тилекчилер болгаш туугу эргелелден шаңнал, максатлы алганар.

Бригада бүрүндө күш-ажылдың бедик бүдүрүлгү болгаш эки шынары дээр чарыш хун буру калбарып, мур-накчыларын /саны көзүлөп турар. Х. МОНГУШ.

ШАННАЛ-БИЛЕ, ЭШТЕР ТУДУГЖУЛАР!

«Главкрасноярск туугу» эргелели болгаш туугунуң база туугу материалдарының ады-рының амылданчыларының профивелиниң крайкомунун президиуму 1976 чылдың бирги кварталында бүдүрүлгөниң амылтын болгаш амылдың шынарын бедирин, планын оналдалары хуу-саа бетинде күөсүдери дээр туугу болгаш транспорт орг-анизацияларының, үлөтүр бүдүрүлгөлөрүнүн аразында Бүгү-зүмөл социалистик чары-жының түңүлүн үндүргөш, Главыда туугуну бригадалардан мергешил азы-биле «Эн эки бригада» деп атты тысырын болгаш «Главкрасноярск туугу» эргелелиниң болгаш профивелин крайкомунун Хүндүлде бижин-биле, бирги черин акша шаңналы 200 рубль-биле «Тыва туугу» трестин № 48 туугу эргелелин Михаил Венедиктович Горбачевскиин ууртканы бызаңчылар бригаданын шаңнарын дектааткан.

База ол эргелелден Екатерина Сергеевна Бизяеванын бригаданын үшкү черин акша шаңналы—180 рубльди бээрин шийтирилээн.

Ол ышкаш «Тыва даг-дугу туугу» эргелелин Галина Дмитриевна Колядаанын баштааны шунтатурлар, «Кызыл туугу» эргелелин Вячеслав Никитович Ульяновтун дашчылар, № 18 КМН-дан Александр Федорович Ягоднинн бызаңчы бригадаларының эки көргүзүлгөни чедип алганын демдегелээн.

Часкы хову ажылдары

КЫЗЫЛ-ТАС ЧАШТЫРЫЛГАЗЫ ДООЗУЛГАН

Кызыл районда «Тинилеге» совхозтун директору С. Д. Седен-оол-биле бистин корреспондентис харылашкан, часкы хову ажылдарының чоруп турарының дугайында сонугурап айттырган. Оон харызын моон ааааа парладымыс.

— Бистин совхозтун ажыл-ишчилери онгу беш чылдын бирги чымында чаагай дүжүгү өстүрүп алыр дээр часкы хову ажылдарын агротехниктиг чурумнар сугуар кыска хуусаала, эки шынары чорударын шийтирилээн. Ону күөсүдери-биле Тинилеге хүнүгө тураскаткан шыны чеди хонукту май 7-ден эгелеп совхозка чарлаан. Алаа эки ажылдааннарда Совет Эвелелиниң Маалыры Хомушку Чүргүй-оол аттыг шаңнады тысырын дектааткан — деп, ол эгезинде демдегелээн.

Шалычы чеди хонуктуң кол-ла сорулганы божа, кызыл-тас чашылды эки шынары доозары болур. Ыччалган кызыл-тас тарым № 1, 2, 4, 6 бригадаларже техникалы күжүн мөөнөөн бис. Оларын иштинден Сарылгаар Очур-Сатка уурткан № 4 колхозчу-агитаторының бригаданын келгүлүгери эки ажылдаа. 3100 тектар кызыл-тас, 400 га арбын

беш ажыл хүнүгө чаштыргаш, өске өөрүн мурун даалганын дооскап, ам № 5 бригадала дузалажы бергенер. Бо бригадала Монгуш Тас-оолдун ууртканы эвенонун үш агрегатынын бирээне-ле хүнде 45 ганы чаштырар планын 65—70 га чедирип, күш-ажылчы чарыкша доктаамал бирги черин эгелеп келген.

Ховалыг Хеймер-оолдун ууртканы № 1 бригаданын ажыл-ишчилери база эки көргүзүлгөни чедип ап, ийи дуураада кызыл-тас чаштырылганын дооскан. Чыда Ондар Мэй-оолдун эвенону хүн бүрү эки ажылдап турган.

Тинилеге хүнүгө тураскаткан күш-ажылчы шыны чеди хонук дүң доозулган. Механизаторлар болгаш тараажылар мурунда сарылган сорулганы эки билип, хонук кызыл-тас ажылдаанар. Шунту 34 агрегат тараа чаштырып ажылдаан. Оларын

иштинден чылзаган чокка хүн нормазын куөсетпейн баар таварылгалар турбаан. Ажыл-ишчилериниң шудуру ижиниң түнелинде 12.600 га шөлде кызыл-тас эки шынары чаштырылган азы план куөсеттинген.

Шалычы чеди хонуктуң түнелин бөгүн совхоз төвүгө хой кижик кижикчилер хуралга үндүр. Тилекчилерге Совет Эвелелиниң Маалыры Хомушку Чүргүй-оол аттыг шаңнады тысыр бис.

Совхозтун чер ажылдакчыларының мурунда мал чени култураларын тарым, чайгы чер аңдылганын чорудар болгаш черин култураларын бедиринге улактап өске-даа хемчеглерин алыр чуртга айттыргалар туруп турар. Онгу чедипкиниң күөсүдери дээр ажыл-агыйнын механизаторлары болгаш тараажылары кызыл-тас ажылдаалар — деп, совхоз директору С. Д. Седен-оол түнелинде дыннаган.

Бедик дүжүттү алыр дээр

Барыш-Хемчи районда «Хемчик» совхозтун тараажылары онгу беш чылдын баштайгы чымында бедик дүжүгү өстүрүп алыр дээр бо хүндө улам хайымышын амылдан турарлар. Совхозтун тараажылары бо чымын 4400 га черге алыр-бүрү тараа култураларын тарым болгаш бир гадан ортумаа-биле 10 центнер дүжүттү алыр хуөсөтөнөр.

Тараа шөлүнүң барык хой кезин сугаттыг черде. Бо хүндө хову-шөлдерге чус ажык кижик үгөн. Майның 10-та бедик совхозтун тараажылары 1520 га черин аңдарган азы бүгү чысы аңдар черинин 55 хуузу аңдарган, оон 1142 га черинге, (азы 32 хуу) язы-бүрү тараа култураларын чашкан. Тараа чаштырылганын болгаш чер аңдылганын 22 трактор доктаамал ийи эөлөк-беле аңдылган турар. А. сугатчыларының 6 эвенонунда 24 кижик ажылдап, 1520 га черин азы сугатар черинин 62 хуузу сугаттарган.

Совхозтун № 2 хову бригаданын Барыкта туруп турар. Бо бригадала эртерен чымын толуктуруп тургустунган, оон деңгээлдеринде ийи муң хире га тараа шөлү бар.

— Бистин бригадала часкы хову ажылдарыңа апрельдин ийги чарымын агап

кырген. Бригадада шунту 12 трактор ийи эөлөк-беле ажылдап турар. Шык баурамышкыны кыска хуусаала чоруткан, тараа култураларын ам чаштырып эгелелис. Нияттан-биле ам 1190 га черинд чысы аңдылганын чоруткан болгаш 877 га черге тараа култураларын чашкан бис—деп, бригадин Маалыр Бйрадович Шагдыр-оол чугаалады.

Мында механизаторлар аразында социалистик чарышты калбарткан. Чер чарып турар трактористер Салчак Маңгал-оол, Хомушку Эрес-оол, чаштырылгала Саал Чучун, Хомушку Кадлар-оол, Саал Саал, Владимир Хомушку олар эки ажылдап турар. Бо бригадала кожаадыла дугары бир бригадала аразында чарыштып. Олар май мурунун чарыкшыга тилекчизи болган. Совхозтун күш-ажылчы алдар тутуп № 2 бригаданын чедипкиниң турсаадып көрдүгөн.

Хову туралан септөөн, ону дөңгөй иш. Ында часкы хову амылдарының бүгү-ле кылдыр ажал планларын бижжон. Механизаторлары чедипкин турары база-ла багай эвес. Часкы тарымалы май 18-тиң чедип бурун доозар сортуганын бригадала салган болгаш бо хүндө куөсөтүнүң ажалдап турар.

Совхозтун дугары бир хо-

ву бригадасында ажыл-иш бөз-ла хайымышкынат. Бригадин Саал Котугунов Доста-оолдун бисе чугаалааны:

— Бригадада беш трактор тараа чаштырылганында, дөрт трактор часкы чер аңдылганында. Эртерен хүндө 700 ажыг га черге тараа култураларын чашкан. Ажыл-иш база эки. Тараа чаштырып турар трактористердей Саал Хеймер-оол, Донгак Амыр-оол, а чер аңдылганында Николай Сендан, тракторист кыс Донгак Очаа олар мурун болу. Бригадада 700 га черин сугаткан. Сугатчылардан Донгак Оозак, Кара-Сал Лана, Кара-Сал Чүп-ней, Донгак Кызыл-оол олар мурунку оодурула.

«Хемчик» совхозтун тараажылары часкы хову ажылдарын кыска хуусаала бедик агротехниктиг доозар дээр бүгү-ле күжүн мөөнөп, масса-политиктиг ажылдарын күөтөдирип, хову тураларында агитаторлары, политкаторматорлары бижжылган.

Ажыл-иш чер бүрүндө хайымышкынат. Олар оозал созу эгелеш шыдар дээр-инге бузуп бузурунуң бүгү-ле барымдалы бар.

М. ХОЮГ-ООЛ.

ХОСТУГ ҮЕ—ЧУГУЛА АЙТЫРЫГ

Тулда Ногогорскиниң Дзержинский аттыг металлургия комбинаты чаз хавириниң школаны болу берген. СЭКП-ниң Тула хоорому болгаш партияның Топ райкому ынаар үлөтүрүнүң өске бүдүрүлгө черлеринден коммунистерни чорудуп турар. Олар күш-ажылдың социалистик сагыла-чурумун быжылгаарының талаа-биле заводтун паркомунун ажылының дүжүлүгүн үлөтүрлөп ап туралар. Ол дүжүлгө дугайын СЭТА-ның корреспондентизи чугаалап тур.

Майның бо хүнүнде Ногогорскинин металлургия комбинатынын сугуу кээс-шиник. Чараш дөрт кат бажынарын, школаларын, Култура ордун, спорт комплексин кээс-тин, спортканын агап эгелээн.

— Барык бо бүгүн шунтуу ажыл-иштинин холу-биле, улусчу туугунуң методу-биле кылган—деп, заводтун паркомунун секретарының ораалчызы А. Барханян

зактыканы, арагааар чорук-ка уду демисел талаа-биле чөөлөдөр, депутаттар болу, оперативтиг отрядтын дружиниктери хой эки хекстерин кылдылаан.

Косогорскиде олаа микро-матматты тургускан. Ону фактылар баштап турар. Эртерен чымын эвөлөк бүгү ажылдаан үеге хамаарыштыр ажыл шагы уер чорук 0,1 хуу болган, а 1976 чылдын бирги кварталында ол 0,004 хуу болган! Туланын коммунистеринин онгу беш чылдын баштайгы чымын күш-ажылдың социалистик сагыла-чурумун быжылгаарынын чылы кылдыр чарлаар деп шийтирилгө металлургия ыччаар хары-лааннар.

Ол чорук чүгө металлур-

тарга хамаарышпас. Партияның Тула хооромунда күш-ажылдан сагыла-чурумунуң талаа-биле таарыштырылга чөөлөдөп тургускан. Оон советтинде хоорайның хой-ниги органдарының болгаш бүдүрүлгө черлеринин чарби үдүргүчүлүгү, бүдүрүгенин мурунчылары кирген. Хооромуну кидилестери ажыл шынарын чидиргелери хоорайнын ортумак чидиргелеринден көзүлөп турар бүдүрүлгө черлеринге үргүчүлүн контро-лон боттатырып турар. Кижиндег айткырыларынын талаа-биле плениумга болгаш активтерге белекчиди чөөлөк болгаш кидилестер чорудуп, он дээрлериниң дугаала-жы күнөп база өстөдөп, семинарларын, кездештерин

эргитип, дузалап пункттарын ажыг-чорудулазын контро-лолдоп турар.

Хой-хой бүдүрүлгө черлеринге эки түнелдерин чедип алы-рынга доктаамал ыңдыг кичөөтөй салымшыны дузала-ла.

Тула областын үлөтүр бүдүрүлгө черлеринин болгаш туугуларынын коллективтеринге күш-ажылдың социалистик сагыла-чурумунга кижиндег дугайында СЭКП ТБ-ның доктааны боттандыр-тар талаа-биле хоорайнын партия организациязын хой чүдүлөп кылган. Ажыл шы-нарын чидирин 2,5 катп кыдырган. Ол болза продукция бүдүрүп үндүрүлгө хонук улут кураалыр болр. ТУЛА.

ИРКУТСК ОБЛАСТЬ. Братскинин алюминий заводунун продукция хереклекчилерге калбак негелдег болуп турар. Металлдың сезен хуузу Күрүненин шынар демдээ-биле бүдүрүп үндүрүп турар. ЧУРУКТА: алюминийнин улут хемчээлгил салткалары белек продукциянын складында. Э. БРЮХАНЕНКОНУН фотоу. (СЭТА-ның фотохрониказы).

